

GORSKE SUDBINE

Ispricao: Nemrit Kajkuš, Globočica (1964)

Audio snimak uradio Admir Idrizi: petak, 11.09.2020.

Mlogo priče od istorija za Gora som ge čuf od Maljičica, majka Entaza. Ona mi bila očeva mati i so na som spaf ka dete, negde do šesti ilji sedmi razred. Dremka ka će i iljeze, ona star čujek će kažuje a ja će slušam i će upijam. I sve šo mi kažuala mi ostanalo vo sećanje. Kažujem iz prve ruke ka šo som čuf.

Nejzi otec i bif Zečir od Zljipotok, a Zečiru mati mu bila od Globočica, Vuranoska, Demiroska. Ka ostanav on jetim, go zelje dajdžofci da go gljedajet so brata koj mu se vikaf Ćazim Čolak. Ge gljedalje dajdžofci Demirovci ovde vo Globočica.

Majka je rodena vo Edrene i ka dejče se vratilje vamo. So matere se vratila. Braća ne i bilje rodene. Mi kažuala da putualje so brod i mi rekla da došlje od ke Italjija. Alji ja, tolikav mi biv razum, ne som mogof zdravo za gotovo da shvatim, toga zaš došlje od ke Italjija, ka je Turska vamo, a oni došlje na Drač. Oni na more idalje.

Po put brod na koj bilje doživef brodolom. Ljuđi zelje da se ukrcavajet na čamci, šo zapamtila ona ka dete. Vo čamci bila ogromna gužva i nemalje pitka voda. Celo vreme, velji ja ka dejče, som vikala 'Voda, voda, voda...' Nema voda. Više ka som zela da panujem vo nesves, mati ne mogla da mi gljeda muke, me dignala vo narače da me frlji vo more. Alji nekoj star čujek, ka go dignala dejče vo narače, nekoj star čujek go fatif dejčeto i rekof: 'Eno go brod! Zagljedalje nekoj brod. Došof brodot i ge spasif. Tija ka došlje od Turska.

Ka došlje vamo, i se rodilje dve bratčica, Smajilj i Idris. Otec im bif Zečir a mati Hava od Brekine. Međuvreme nastupif glač, otec i umref vo Tursko i ostanaf tamo, go zakopalje. Mati so vrečiče kolomboć na Vraca je zakopana. Mati Hava so vrečiče kolomboć bila vo Tetovo da kupet, lji da zemet, 'lji da proset vo tija vreme. Na Vraca je zakopana, tamo umrela. Take da i oja deca ostanujet jetimi, majka i dve bratčica. Ponovo ge zimajet dajdžofci očeve na gljedane.

Zečir potiče od Zljipotok od porodica Mazlami. Ona stalno vikala (Entaza), kuća ni bila na Prnavor. Mesto Prnavor vo Zljipotok. Nedžip i Muso Mazlami od Zljipotok i bilje majki amidžinci. E sega tuje ima još jen detalj. Oni imalje još jena sestra kua se vikala Safija. Zečir i Ćazim Ćolak imalje sestra Safija. Safija bila mužena vo porodica Kuačevci vo Zljipotok i imala dejče Hanifa. Safija bila tetka materina, majkina. Ona se omužila vo Durofci (vo Kruševo) i go zela dejče so sebe. Tamo našla Rifata, dete Šerifovo od prvi brak. Safija za Šerifa a Rifat zef Hanifa. Safija i bila i mati i svekrva Hanifi. Zatija sme nije svuje so Hanifine deca.

Babo Maljić bif ženet so druga žena od Globočica, ama ime ne i go znm. Za vreme glač, oni bilje aginci i imalje po nešto za jadene, a ona im krala i nosila vo roda. Oni tija primetilje i i rekle da ne krade, a ona im se pravdala i im se kvnala: „Evo žimi ljep“, „Evo žimi Kur'an“. Alji ona ti se razboljuje i ga faća nekua boljes, nešto ka segašna gangrena ilji take nešto slično. Od boljes i panalje noge, a telo poslje jena nedelja i je sahranjeno. I se raspadalo telo. Tija oni go objašnjavalje da i je od šo se k'vnala i gazila ljep i Kur'an.

Maljić dovec ide od Demirofci da traži Entaza, jer nema rod. Od dajdžofci ga traži. Ona mu postava jen uslov da će se omuži za nego ako i zeme i bratčića, jer nema komu da ge ostaj. On pristanuje na sve tija i ge zima. Ka zaraslje, ge školuauf, i ka stasalje ka otpriljike za srednja škola, se pazaruje so nekujego Krušijanina, šo imaf dućan vo Prizren, da radet, da jadet i da se školujet i dalje. Toja Krušijanin ne znm ka mu bilo ime, alji znm da nema deca. I tamo vo Prizren ka ge upišaf, ge upišuaf na mesto svuje, boš negove se. I oni tamo boravilje. I onda nastupilje ratoji, ne znm tačno dalj balkanske ratoji dalj Prvi svetski rat i braća se podeljilje. Smailj ošof za Tursko, a Idris ostanaf so srpska vojska. Vo tija vreme se prezivalje Zečirović. Idris se priključiv vo srpska vojska i ka napreden vojnik se uključuje vo avijacija. Prva vazduhoplovna škola kua bila otvorena vo Petrovaradin, vo Novi Sad. Škola bila vo Petrovaradin i on tamo se školuauf. Za tija imame dokaz. Doma imame Uverenje kuje go izdala opština Kruševačka, rukom pisano, alji overeno. Vo nego ima napišane negove karakteristike, kakov je kao osoba, a je podoben za tija školo. Izdadeno je negde između dva svetska rata.

Za pilota završif i se ženi so Anica, Hrvatica vo Novi Sad i stanuje vo ulica Rumenačka 33. Poslednji put bif ovde 1937. godine, majka bila trudna na oca mujego, Ćamilja. I ostanalo upečatljivo nejzi, na koš od slama se bralje piljića i mu rekla ona bratu: 'Šo mi se jade jeno pilje ispečeno'. On so ruka šo prošof pokraj koš i go fatif pilje. Toljko šo bif spreman. I i rekof: 'Dete će ti bide muško i ljesno čim ti se jade pilje'.

Toga on vo nas donesof pilotska oprema, maske. Ja som ge zatekof na tavan vo starata kuća, maske so creva za vazduh, togašne. Između dva svetska rata on ljetaf ovde i imaf signal. Puštaf crven dim po zat sebe. Nisko će se spušti i će pušti dim. I svi zn'lje da je Idris. Će traži kede se gujeda i so olovo će pušti pismo majki. Gujedar zn'f Idris zaminuje i pismo će go donese majki Entazi. Po kažuene od Mustafa Hajdari Begulje 1940. godine pokušaf Idris da sljeti na Stratorje, a Mustafa bif toja den so krave. On ka šo kažuješ, se vrtif dva-tri kruga i viđime će sljetuje. 'Teram krave da mu naprajm put a krave ka za inajet nejdet. Krave se uzbudilje ot avion i on vide da ne biduje rabota, otide na ke Brod i ne se vratif'. Pokušaf da sljeti na Stratorje alji eto ne uspef zbog krave, kuje vo tija vreme ge imalo pojče nego deneska.

Vo Drugi svetski rat, po ženina ljinija, se priključif vo Hrvatska vojska i živef vo Sarajevo. Mije sme celo vreme mislilje da bif vo domobrani, alji ne bif. Bif vo ustaše. Doma sme imalje smrtovnica kua bila pratena Smajilju vo Tursko, jer NDH, Nemačka i Turska bilje vo isti savez i poštanski saobraćaj im cirkulišaf. A nam poslje rat ni došla smrtovnica od Tursko i sme saznalje za nego.

Jena napomena, dur živif vo Srbija ukinaf prezime Zečirović i zef bratovo ime za prezime, Smajilović se prezivaf. Vo posmrtnica pišualo:

„Javljam tužnu vijest da je moj suprug Idris Smajilović (zrakoplovni časnik) poginuo 06. kolovoza 1942. godine vršeći svoju dužnost.

Sahrana će se obaviti 08. kolovoza 1942. godine na Domobranskom groblju na Koševu.

Ožalošćena supruga Anica Smajilović i ćerke Biljana i Ljiljana“.

Poslje rat babo pokušaf preko Crveni krst da ge najde, alji bezuspešno. Ja som tražif kroz literatura i preko internet, alji nigde ne go ima. Vo jena knjiga, „Hrvatsko bojno zrakoplovstvo“, samo som našof negovo ime i NDH go proglasila zaslužnim građaninom Hrvatske, koj dav svoj život.

Sve oja som go kažaf sestri od strica Čemalovi, Medžidi. Ona živi vo Zenica i ima sina koj je visoko obrazovan i radi vo nekuje goljeme firme. On se zainteresuav i ošof vo arhiv i čujek mu našov sve. Mije sme zn'lje da mu bila podmetnata bomba vo avion od partizani. Bomba mu eksplodirala vo vazduh dur vozif avion. On se frljif alji tolikava sabotaža bila da padobran ne mu se otvorif. Panav slobodnim padom na nekua kuća i cef se iskršif i poslje toga take živif dva sahata i umref. Tija bilo vo Sarajevo i mije sme zn'lje ovaja verzija šo ni ga kažalje od Tursko.

Dečkovo ka istražuať,našof i ime čujeka koj izvršif sabotaža. Ne bila bomba, nego vo avion, pre nego mu turilje gorivo, turilje tečen katran. Zvanična verzija po službene dokumenti vo arhiv. Poslje dečkovo tražif i preko internet za oja slučaj i jena žena mu se javila i mu rekla da pamti ka bila ka dejčence i im panaf čujek na nina kuća. Haris se vika dečkoto šo istražuať i još nekoj mu rekoť da ne može da ge najde grobišta jer partizani ge sravnilje i podignalje taja i taja zgrada. Znači da tija Domobranksko groblje više ne postoji. Samo negovo ime možeš da go najdeš urezano na, ne znm tačno koj trg vo Zagreb, ka zaslužni građanin Hrvatske. Tuje se završava ovaja priča za Idrisa.

Ovogua vo Tursko, Smajilj, moraf da promeni prezime i zef prezime Ipekdag, vo slobodni prevod Ipek - svila i dag - gora, sviljen Goranin ilji Ipek je Peć a dag plajna. Imav sina Zekija koj bif ženet so Resteljčanka. Smajilju žena mu bila Jermenka. Boravif vo Edrene i bif mašinovođa, vozif vozoji. Godina 1968. ja som imav četiri godine, majka Entaza so Suljkojca Zejnelja ge nosif Ejup hadžija do Tursko da najdet braća. Ejup ge zn'f kede se. Entaza će traži Smajilja a Suljkojca će traži Abdiramana brata. Inače, Abdiraman bif heroj Turske Republike. On postajf prvi vodovod na džamija so kaljenice. Od Virišta voda ga onesof vo džamija.

Ošlje tamo vo Tursko, kažuješ majka, i ona ne zborila turski. „I ne onesof Ejup vo jena kuća i vo na četirijese muškarci kuje nasenalje sve naokulu vake i činet muabet na turski. Sve naše ljudži bilje tija. Mije dvenice ka kokoške sedime vo ćuše i se ćudime. Poslje dva sahata muhabet ka teralje i rekov: 'Entazo a možeš vo oja ljudi da najdeš koj ti je brat? I ona velji: 'Ja gljedam, gljedam... toja šo će zavrte šija vake, i on odma me razbrav i se zavrtef. Imaf nekoj nišan na šija, on mi je brat'. Stanalje, se izgrljilje, izželalje. Sedala tamo ke brata dva, tri meseca. Poslje ka se vratila, se sećam, mene mi pratif plastično magare, Nasradin odža janat naopako, i sandalje providne gumene. Ocu mu pratif hemijsko providno, se viđilo srce vo sredina.

Pisma Smajilj ge pišuať ćerilica, kaligrafski ge pišuať. Verovatno dur bif vo Prizren imalje ka predmet kaligrafija, lepo pisanje. Naslov vo svakuje pismo mu bif:

„Ej jena hasretna i mlogo dalječna sestro Entazo!“

Najzdno, poslje šo će se isprašajet vo pismo, na kraj pišuať:

„Evo ja ga napiša knigava i ga zagrljujem, a ka će ti ga pročitajet,ga zagrlji i ti, mije dvajca da se zagrljime.“ Eto koliko bif hasreten.

Ka se otseljif od Edrene ošof vo Eskişehir vo uljica Baščeli Evler no. 101. Ga pantim adresa jer stalno som ga pišuať. I vo kniga i pišuje:

288/4. maj 0.

Komandir četniškega
Upravnega Osebnostnega
odp. urada

Učelnica

Za prijavnico Uprave
Krajamba voharstva
Krajamba voharstva
in upravnega Osebnostnega
odp. urada
Krajamba Uprave
Krajamba voharstva
in upravnega Osebnostnega
odp. urada

Krajamba voharstva
in upravnega Osebnostnega
odp. urada

Krajamba voharstva
in upravnega Osebnostnega
odp. urada

Krajamba voharstva
in upravnega Osebnostnega
odp. urada

Krajamba voharstva
in upravnega Osebnostnega
odp. urada

Krajamba voharstva
in upravnega Osebnostnega
odp. urada

